

S.ÜNİTE

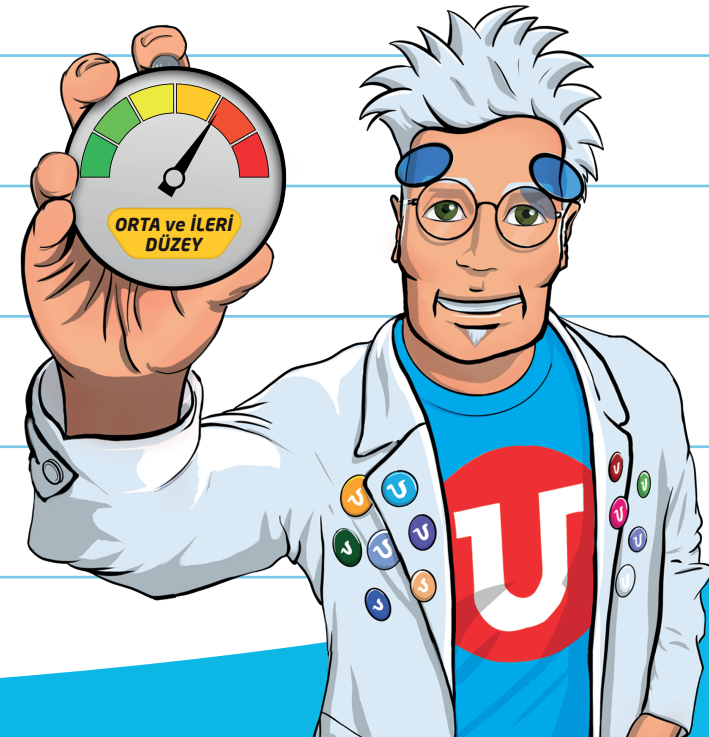

TYT Orta ve İleri Düzey Türkçe Soru Bankası

Yapım Ekleri

FATMA GÜL ÖRS

YAPIM EKLERİ

KÖK + YAPIM EKİ + ÇEKİM EKİ

★ **ÖNEMLİ AÇIKLAMA:** Kimi istisnalar hariç, sözcüğe önce yapım sonra çekim eki gelir.

★ **İstisna Örnekleri:** annemsiz, ondalık, evdekiler vb

YAPIM EKLERİ:

→ Sözcüklerin anlamlarını ve/veya türünü değiştiren eklerdir.

1. İsimden isim yapan ekler:

Baş-lık

av-cı

köy-lü

Alman-ca

2. İsimden fiil yapan ekler:

Göz-le-

akıl-lan-

bol-laş-

dar-al-

3. Fiilden fiil yapan ekler:

Eş-ele-

gör-ül-

söyle-n-

kop-ar-

4. Fiilden isim yapan ekler:

Gel-mek

ışık

sür-gü

böl-ge

★ **UYARI:** Türetme sırasında (sözcük yapım eki aldığımda) ses düşmesi olabilir.

uyku

çevre

oyna-

kaldır-

kavşak

yüksel-

sızla-

adaş

benze-

yumurtla-

besle-

kıvrıl-

★ **UYARI:** Yapım eki almamış sözcükler basit, almış sözcükler türemiştir. (*Basit, türemiş kavramları konunun ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak ele alınacaktır.*)

★ **UYARI:** Sıfatlaştıran -ki eki, sözcüğün türünü değiştirdiği için yapım ekidir.

Örnek:

→ Dolaptaki evrakları bana getirin.

★ **UYARI:** Her eylemsi eki yapım ekidir. (fiilden isim yapan ek) Bu yüzden tüm eylemsiler türemiş sözcüktür. Eylemsi konusu işlenirken bu bilgi üzerinde tekrar durulacaktır.

Örnek:

→ Film başlayınca salondaki yerlerimizi aldık.

★ **UYARI:** Eyleme çatı özelliği kazandıran tüm ekler fiilden fiil yapan ektir. Bu yüzden bu tür sözcüklerin tamamı türemiştir. Çatı konusunda bu bilgi üzerinde tekrar durulacaktır.

Örnek:

→ Çocukları gezdirdi.

KÜÇÜLTME EKLERİ:

- İsmi gelerek küçültme, acıma, sevimli bulma gibi anlamlar katan eklerdir.
- Bu adacık bitki örtüsü yönünden zengindir. (küçültme)
- Kadıncağz dört çocuğuyla ortada kalmış. (acıma)
- Hayvanat bahçesindeki maymuncuk daldan dala atlıyordu. (sevimli bulma)

★ **NOT:** Bu ekler sözcüğün anlamını değiştirip kalıcı isme dönüştürürse küçültme eki olmaktan çıkar. Bu durumda sözcüğü küçültme adı olarak nitelendiremeyiz.

Örnek:

→ Kapiyı maymuncukla açtım. (Anlam değiştiği için küçültme adı değildir.)